

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Vrednik: Dr. Janez Krizostom Pogačar.

№ 19.

V Četertik 10. Velkitravna.

1849.

Kratki premisliki

iz s. evangelija za peto nedeljo po veliki noči. (Jan. 16, 23—30.)

Kar je aposteljne Jezusove hudo užalilo, ko jim je svoj odhod od njih napovedval, je bilo to, de so v vsih svojih potrebah in serčnih željah pri njem vselej pomoč našli, ter so si mislili, de brez njega bodo popolnoma zapušeni, in de za svojo zgubo nikjer več ne bodo nadomestila najdlji. Zato jo rekel sveti Peter v imenu in po sercu vsih aposteljnov pri tisti priložnosti, ko jih je Jezus prašal, ali ga hočejo tudi oni z drugimi vred zapustiti: „Gospod, kam hočemo iti? Ti sam imaš besede večniga življenja“. Tako so si tudi zdaj aposteljni mislili, ko jim je Jezus napovedal, de gre od njih: Kam se bomo zdaj zapušeni podali? Kje bomo v svojih potrebah pomoči iskali? — Zato jih je Jezus sam ljubeznivo potolažil, rekoč: „Kar bote Očeta v mojim imenu prosili, vam bo dal“. S temi besedami je hotel Zveličar svoje aposteljne potolažiti v njih žalosti in v njih skerbah, kdo bo zanjaprej njih učenik, njih pomočnik, njih prijatelj; hotel jim je namreč reči: Ne skerbite kdo vas bo zanjaprej v dvomih ali cviblih podučil, v žalosti potroštal, v nevarnostih varoval, kdo vam bo v potrebah pomagal; kar ste dozday pri meni najdlji, to bote dobili zanjaprej pri Bogu, mojimu Očetu samimu, kateri vam bo vse dal, kar ga bote v mojim imenu prosili. Ne bodite toraj žalostni, de

grem od vas, in me odslej ne bote več pri sebi imeli, zakaj jest vam obljubim, de je vse eno, če se k meni, ki sim v pričo pri vas, zatečete, in mene samiga, ali pa če mojiga Očeta v mojim imenu kaj prosite. Kar bi mene, ako bi bil vidno pri vas, prosili, to prosite Očeta v mojim imenu, in vam bo dal. —

Ta nauk Zveličarjev, ki ga je tukaj svojim učencam dajal, zapopade v sebi novo resnico, od ktere dozday še niso nič slišali, in ktera resnica ne velja le za njegove aposteljne in učence, temuč za vse kristjane. Zato je Jezus te besede večkrat ponovil, in rekel: „Dozday niste še nič v mojim imenu prosili“. Dalje pravi Zveličar: „Ura bo prišla, de ne bom več v prilikah govoril z vami, ampak vam bom očitno oznanoval od svojiga Očeta; tisti dan bote v mojim imenu prosili“. Te besede, ki jih je Jezus tukej govoril, in večkrat ponovil, morajo globok in lep pomen imeti. Ta pomen je pa to, de, ker je ves človeški rod skoz greh božjo prijaznost in milost zapadel, nobena molitev in prošnja in nobeno dobro delo človekovo brez Jezusa, kateri je Odrešenik celiga sveta, in brez njegoviga zaslužnja nima cene in vrednosti pred Bogam, ampak de vse, kar imamo dobriga nad seboj, in kar še skoz prošnje želimo in upamo od Boga, nebeškiga Očeta doseči, dosežemo le skoz moč zaslužnja Jezusa, našiga Odrešenika. — Aposteljni dozday v skrivnostih učlovečenja Sinu božjiga in odrešenja sveta skoz Jezusa niso bili še dosti poduč-

ni, de bi bili vedili, de Bog ljudem ne more nobene milosti in dobrote drugači deliti, kakor skoz zasluženje svojiga božjiga Sina. Molili so dozdej velikokrat, tode na to še niso mislili, de ima vsaka molitev le v zasluženji Odrešenikovim svojo moč. Ker jim je bila ta skrivnost dozdej neznanana, jim jo je Jezus odkril, in je tako v tem, kar molitev tiče, novo postavil in nov red ustanovil, po katerim se je zanaprej aposteljuam in vsim vernim ravnati, če hočejo uslišani biti, kadar molijo. V njegovim imenu se morajo vse prošnje in molitve začeti, to je, začetik in podstava vsih molitev mora biti vera v Jezusa, zaupanje v njegovo zasluženje, v njegovim imenu se morajo vse molitve izpeljevati in dokončevati.

Molitve v imenu Jezusovim opravljene zadobé skoz to vrednost in ceno, de morejo Bogu dopasti in pred njim uslišane biti; pa zadobé tudi posebno, in tudi prečudno moč, posebno ako so s terdno vero sklenjene, de nam v duhovnih in telesnih potrebah, v skušnjavah in nevarnostih pomagajo. To resnico nam poterdijo prečudne dela aposteljuov Jezusovih in vsih vernih kristjanov, kateri so v Jezusovim imenu hudiče izganjali, bolnike ozdravljevali, in z drugimi prečudnimi deli nejevernike k spoznanju resnice, in grešnike k resnični pokori vodili, in tako rekoč vlekli. Prečudno je bilo naglo razširvanje katolske vere po celim svetu, katero se je godilo vsred strašniga preganjanja vernih, s katerim se je vsa peklenska moč hudobe resnici svete vere v bran stavila, le prečudna moč molitev in dobrih del v imenu Jezusovim opravljenih je moč peklenko tako častitljivo premagovala.

Resnica večno ostane. Kar je bilo takrat res, je tudi še dandanašnji, in bo ostalo vekomaj. Le vera v Jezusa in zaupanje v njegovo zasluženje, in po tem takim molitve in prošnje, v imenu Jezusovim opravljene, bodo pred Bogam vselej uslišane, in bodo zadobile kristjanam pomoč v vsih nadlogah in potrebah, take molitve bodo slavno premagale vso moč pekla in hudobniga sveta. Brez vere v Zveličarja in brez zaupanja v njegovo zasluženje, brez ljubezni do Jezusa pa ljudje ne bodo nikamor drugam zašli, kakor v nesrečo in v pogubljenje.

Kaj pa počne današnji svet? Ali nitako, kakor de bi svet hotel Jezusa na laž postaviti, in skazati, de se brez njega, in brez molitev v njegovim imenu prava sreča more doseči? Ali ne govori današnji svet očitno in brez straha, de ravno katolska vera je sreči človekovi na tem svetu nar bolj nasproti? Gotovo je res, de nikoli še katolska cerkev tako po širokim ni bila sovražena in preganjana, kakor dandanašnji. Od nar višiga pastirja, od očeta vsiga kersanstva, Rim-

skiga papeža, noter do nar nižjiga ubogiga meniha terpé zdaj vsi duhovni, katolski učeniki sovraštvo in preganjanje, in le en glas obdivjaniga nejeverstva je: dokler bodo ti, tako dolgo ne bo pravice in sreče na svetu.

Verni kristjanje! kateri še v Jezusa terdno verujete, nikar ne obupajmo. Spomnimo se Zveličarjevih besedi: „Kar bote Očeta v mojim imenu prosili, vam bo dal“. Zdaj je čas, de se primemo teh besedi, in se s terdnim zaupanjem k neprenehani molitvi podamo. Naš sveti oče, rimski papež, naši častitljivi škofje, kateri so ravno zdaj na Dunaji zbrani, de bi se za ozidje Izraelovo, za katolsko cerkev mogočno v bran postavili, se nam v pri-serčno molitev priporočujejo. Ali mi ne bomo poslušali na pomoč klicanja svojih pastirjev, ktere nam je sam Jezus poslal? — Z zaupanjem v prečudno moč, ki jo ima molitev v Jezusovim imenu storjena, se hočemo vsak dan obrniti k nebeškemu Očetu, in ga prositi: „Sprejmi milostljivo, te prosimo, o Gospod! prošnje svoje cerkve, de ti bo po zatertih zopernostih in zmotah brez nevarnosti prosto služila. Skoz Kristusa našiga Gospoda. Amen“.

Potočnik.

Zakonsko postavodanje.

De se je našimu deržavnimu zboru v Kromerizi pamet mešala, ni nobeno obrekovanje: učeni in pametni možje so že zdavnej tako spoznali. Pa saj to tudi nobeno čudo ni, če pomislimo, de je tamkej toliko možev sedelo brez vse učenosti, spet veliko drugih brez vse vere, in še veliko drugih brez vse učenosti in brez vse vere. Noben človek pa dati ne more, česar sam nima, tedej tudi od našiga deržavniga zbora nismo smeli veliko dobriga in pametniga pričakovati. De je temu res tako, priča skorej vse, kar so ti možje dozdej počenjali in sklenili; ali kaj vse so mislili pa še v prihodno skovati in na dan spraviti! Jaz tukej samo na 17. §. podstavnih pravic opomnim, kateri bi bil ravno te dni v pretresanje prišel. Kolikorkrat na ta §. zmislim, se mi zdi, kakor de bi bili hotli ti v svoji modrosti nezapopadljivi gospodje tisti turn dokončati, kateriga so nekdej Babilonci začeli pa ne dodelali. Po tem §. bi se bili namreč smeli Judje z kristjani, kristjani z Judi in Turki ženiti in možiti, kakor jim drago. Kakšni otroci bi bili iz takih zakonov dorastli? Ali kristjani, ali Judje ali Turki? Jaz mislim, de ne ti in ne uni, ampak pravi, popolni neverniki, še hujsi od Turkov in nekdanjih ajdov. O kako lepa prihodnost se nam je obetala! — De je k srečnimu zakonu tudi gnade božje treba, to vsi katolski zakonski močno obču-

tijo, ali ti gospodje na Boga in gnado božjo veliko ne porajtajo; tedej bi bilo po tem §. zadosti, če bi si tudi katolska zaročena le kar pred deželnsko gosposko zakonsko obljubo storila; če bi jima drago bilo, bi znala potem tudi še v cerkev k poroki iti, ali deželnska postava bi jih nobena k temu ne vezala. —

Iz tega se vidi, de so hotli ti gospodje, de bi naša prihodna vlada nobene vere več ne imela, ampak de bi se še nad Boga postavila, in so mislili, de bo tudi brez Boga in božjiga žegna lahko srečna in močna. — Zares čudno pa tudi žalostno! — Ravno zavolj tega smo se v dnu svojiga serca razveselili in na glas Boga hvalili, ko smo zvedili, de je naš mladi in serčni, v božjo pomoč in poštenost svojiga prizadevanja zaupajoči cesar po svetu svojih ministrov naš deržavni zbor razpustil, in nam ustavo dal, kakor smo jo od zbora zastonj pričakovali. Dokler je pa Bog te ošabne in prenapete glave tako globoko ponižal, ki so v svoji vražji zmoti svarivin glas naših škofov zasmehovali in dopustili, de se je očitno v zboru s. rimsko-katolska cerkev kakor nar večji hudodelnica in zateravka človeških pravic obrekovala, in so tistim govornikom nar glasniši pohvalo pluskali, kateri so katolske mašnike in škofe nar bolj čenili; dokler jih je Bog ravno zdaj tako globoko ponižal, ko so mislili, de jim nobena moč na svetu njih prizadetja ustaviti več ne zamore, in so že v duhu veselo gledali, kako se steber rimsko-katolske vere v Avstrii šibi in maja, je kakor že večkrat poprej, spet na novo jasno pokazal, de kadar se pekel in svet nar huje zoper s. cerkev vzdigujeta, jo On nar bolj veličastno z svojo roko podpira, de v sramoto pripravi vse cerkvene sovražnike in pred celim svetom očitno pokaže, de je on Gospod in Bog, in de zvonaj Njega ni nobeniga, kakor se ze v 2. psalmu 1—4. lepo bere: „Zakaj se togotijo neverniki in si ljudstva domišljujejo, kar je prazno? Kralji zemlje so se vzdignili in knezi so se zedinili zoper Gospoda in njegoviga Kristusa: razbiti Njih verige in odvreči od sebe Njih jarm. Ali ta, kakor je v nebesih, se jim bo smejal!“ — „Na dan svoje jeze jih je zdrobil“. Ps. 109, 5. — Koliko posvetnih modrijanov, koliko očitnih in skrivnih, znotranjih in zvonanjih sovražnikov, koliko kraljev in cesarjev je že cerkev preganjalo, kristjane morilo! Zdavnej so se njih kosti že v prah zdrobile, zginilo je njih veličastvo od zemlje, — kakor juterna megla, kakor veličastvo našiga deržavniga zbora — skorej pozabljene so njih imena, njih duše pa prejemajo pred božjim Sodnikom, kar so zaslužile, ali s. cerkev le stoji terdno in nepremakljivo, kakor je stala,

in bo stala nepremakljivo do konca sveta. Tako človek obrača, Bog pa — oberne! *)

Kar tedej zgorej opomnjeno zmešnjavo v zakonskim postavodanji zadeva, bi ne bilo treba več od nje govoriti, ker je pa po novi ustavi cerkvi popolna svoboda zagotovljena, in se bo sedež cerkev pri sklepanji novih zakonov le kar cerkvenih zapoved deržati smela; dokler pa tudi deržavna oblast svoje pravice pri sklepanji zakonov iz rok dati ne smela in tudi hotla ne bo, bo to vprašanje gotovo še enkrat na dan prišlo; in ker je ta reč neskončno važna in nasledkov polna, moramo pač vsi zlo želeti, de bi se tudi tako razrešila, kakor je v blagor dežele in s. cerkve nar boljše. Vprašanje je tedaj, kaj pamet in s. vera od zakona učite, in kakšni zakoni so deželnske sreče nar boljši in nar terdniši podloga?

Nar bolj imenitna in nar bolj čudna stvar v celim stvarjenji je človek: on obstoji iz duha in iz telesa. Po svojim duhu ima pamet in svobodo ali prosto voljo; sme tedaj po pravici terjati, de po svoji pameti in prosti volji živi in stori, kakor mu je drago. Po svojim telesu pa obstoji iz kervi in mesa, je tedej drugim živim stvarjem na zemlji podoben, in kakor one naturnim potrebam in dolžnostim podveržen. Tode človek ni sam od sebe, ampak je stvar božja, in kakor taka je na Boga navezan, od njega odvisin in dolžin, prostovoljno njemu pokoršino skazati. Človek je pa tudi ud velike človeške družine, in zatorej vsiga dobriga in hudiga deležin, kar celi človeški rod zadeva: deležin je tedej izvirniga greha po Adamu, pa tudi deležin božjiga od rešenja po Kristusu, kateri je ravno zato človeško naturo na se vzela, de bi nas odrešil, mi pa njegoviga zaslužnja deležni postati zamogli. Ali velika človeška družina bi ne mogla obstati brez postav in gosposk; ljudje bi se med seboj poklali in vgonobili. Deržava je poklicana, hude časne nastopke izviri-

*) Bog pa obvarji meniti, de mi od celiga deržavniga zbora enako sodimo. Bilo je v njem tudi nekoliko prav pametnih in pobožnih, za blagor cesarstva ravno tako, kakor za blagor s. cerkve vnetih možev iz duhovskiga in svetovnega stanú, ki so se tudi, ako ravno od večine zasmehovani čeversto in brez strahú za čast s. cerkve in njenih pastirjev oglasili. Bog jim stoterno vsako njih besed poplačaj, in On, ki je obljubil: „Kdorkoli me bo pred ljudmi spoznal, tega bom tudi jaz spoznal pred svojim Očetam, kateri je v nebesih“ Mat. 10, 32., jim bo tudi gotovo povernil! To vam zato povemo, ljubi Slovenci! de bote pri prihodnih volitvah boljši presodili, koga bi izvolili, in de bi se že zdej med sebo pogovarjati in prevdarjati začeli, kateri možje de bi bili vašiga zaupanja vredni; zakaj vediti morate, de vas enkrat ojster odgovor pred Bogam čaka, koga in kako ste volili. Opomba dopisnika.

niga greha zaverati in kolikor je mogoče, nam časno srečo zagotoviti. Zato je vsak človek dolžin, v državno zavezo stopiti in toliko od svojih naravnih pravic in od svoje svobode državi oddati, de tudi drugi poleg prebivati zamorejo; on je dolžin, postavam in gosposkam biti pokorin. Ali izvorni greh nam ni le dušo popačil in večno nesrečo nakopal. Jezus Kristus pa, drugi Adam, božji Sin in pravi človek je svoji cerkvi zaklad svojiga odrešenja zapustil, de bi mi tudi večne nesreče rešeni bili. Skoz cerkvene vrata se pride k gnadi s. kersta, skoz kopel s. kersta pa se nam izvorni greh izbriše; mi postanemo deležni Kristusoviga odrešenja in deliči božjiga kraljestva. Tedej je tudi vsaki človek poklican in dolžin v zavezo edino prave rimsko-katolske cerkve stopiti in v njej izveličanja svojiga iskati. „Pojdite po celim svetu in oznanujte evangeli vsim stvarjem. Kdor bo veroval ino bo keršen, ta bo izveličan“. Mark. 16, 15—16.

Tako čudno je človek vstvarjen; on, narlepši delo vsemogočne roke božje! Duh je ino telo; zato je na Boga in na ta svet navezan, in po svoji duhovski in telesni naturi raznim postavam in potrebam podveržen. Ali nobene naprave v človeškim življenji ni, v kateri bi se vse do zdaj rečeno bolj jasno razodevalo, kakor v zavezi s. zakona. — Mladenč si iše zvesto tovaršico svojiga življenja, divica si zbera skerbniiga varha svoje čednosti in svoje sreče; pamet ima človek in svobodo, v tako imenitni volitvi se nikakor siliti ne sme. Ali zakon je pa tudi zato postavljen in potrebin, de se po njem človeški rod ohrani, otroci se pošteno redijo in de si ti, ki pred nami v večnost grejo, z drugimi dobrimi udi nadomestijo; zato zakon svojo korenino v telesni naturi človeštva ima. Ali pri vsim tem vender ne sme in ne more na svetu nikoli tako biti, de bi se ljudje le kar po svoji volji in po svojim nagnjenji med sebo ženili in možili, kakor bi jim bilo drago. Zakon je nanreč tudi korenina in podloga državne družbe. Iz zakona se snujejo družine ali familije, katere od države svoje pravice in njih varstvo terjajo, tudi mož ino žena svoje nasprotno dolžnosti in pravice v ženitnim pismu deželski gosposki v varstvo izročita; iz zakonov bo prejela dežela tudi svoje prihodne delavce, vojsake in uradnike. Se ve tedej, de država tudi dolžnost in pravico ima, na sklepanje novih zakonov gledati in svobodni in nagnjenju svojih podložnih potrebne meje zaznamvati. Zakon je pa tudi zadnjič podloga cerkvene družbe. Iz zakonov pričakuje cerkev pobožne otroke, bogoslužne divice in mladenče, izgleda polne očete in matere, skerbne gospodarje in gosposkinje, zveste delavce in podložne,

za božjo čast in duš izveličanje vnete mašnike in cerkvene služabnike. K cerkvi pribežita novozaročena in jo prosita za podelenje gnade božje; s. cerkev blagoslovi njuno zavezo in moli za nja in njune otroke za žegen božji. Se ve tedej, de tudi cerkev še posebno dolžnost in pravico ima, na sklepanje novih zakonov dobro gledati, svobodni in nagnjenju svojih vernih potrebne meje zaznamvati in presoditi, kateri zaročeni de so vredni, de jim z žegnano štolu roke ovije in jih z gnado s. zakramenta spremi iz diviškiga stanu v zakonskiga. Zakaj s. cerkev le kar to žegnati in poterdti sme, kar po pameti misliti zamore, de bo tudi Bog v nebesih požegnal in poterdil.

(Konec sledi.)

Zgodbe katolske cerkve.

Spisal Peter Heinger.

(Dalje.)

Perva doba.

Začetik cerkve po Kristusu in aposteljnih.

23. Jezusova terpljenje in smert njegova.

Ura je bila prišla, kadar je Jezus po volji Očetovi hotel v svoje terpljenje iti, de bi s tem svet z Bogam spravil, in človeški rod odrešil. Pokorin je hotel biti do smerti, de bi poravnal človekovo nepokoršino; dati je hotel življenje, de bi zadobil nam večno življenje; preliti je hotel svojo kri v drago ceno našiga odkupljenja od pekla. Vedil je, kaj ga čaka; umakniti bi se bil še znal, ako bi bil hotel; ni ga gnala kaka sila ali kak dolg v smert, pa ljubezin ga je v njo peljala. Tukej si je hotel pridobiti cerkev kakor čisto nevesto brez madeža in gerbe.

Dva dni pred Velikonočjo so viši Judovski v Kajfeževi hiši posebne svete imeli, kako bi Jezusa v roke dobili in umorili. Tu pride Judež, eden iz med dvanajsterih, k njim, in se jim ponudi, Jezusa izdati za trideset srebernikov. Jezus, gotov svoje smerti, pa tudi svest obstanka svojiga dela, postavi per zadnji Velikonočni večerji skrivnost svetiga rešniga Telesa, v vedni spomin svoje ljubezni, v poterjenje nove zaveze. V ti duhovni večerji je hotel v prihodnje svoje učence zbirati, v nji se jim po duši in po telesu deliti. Spolnil je v tem, kar je popred že rekel: „Moje meso je zares jed, in moja kri je zares pijača“. Po večerji je učencam še veliko govoril od svojiga odhoda, jih tolašil, jim prerokoval od s. Duha, in v poslednje zanje molil. Kakor je bil skušan v začetku svojiga uka od satana, kakor ga je skušal ves čas hudobni svet, tako je hotel zdaj konec svojiga življenja težko vojsko poskusiti z slabostjo tega mesa.

„Duh je sicer voljan, meso pa je slabo“, tako je sam spoznal. V silni britkosti na Oljski gori je celo kri potil. Pa molil je k Očetu, podvergel svojo človeško voljo njegovi božji volji; in zadobil je tolažbo in poterjenje od angela. Komej so čakali njegovi sovražniki, ga dobiti v svoje roke; nezvesti Judež pelja trumo njih služabnikov, in s hinavskim kušljejem jim izda svojiga učenika in dobrotnika. Učenci Jezusovi večdel zbežé, in Gospoda peljejo k Anazu in Kajfežu, višima duhovnoma; tu še sklepe delajo, kako de bi nedolžniga po krivim tožili, in eden aposteljnov, Peter, na dvorišu zataji svojiga učenika, kateri je v zboru še zadnjič pričal, de je Kristus Sin božji. — Zdaj Jezusa izdajo Ponciju Pilatužu, oblastniku Rimskiga cesarja Tiberja; nezvesti učence, Judež, potem obupa, in se sam konča.

Nedolžin je Jezus spoznan, vonder od Herodeža zasramovan, od vojšakov nevredno gajžljan in s ternjem kronan, hudodelniku Barabu zad postavljen, in v smert obsojen. S tako krivično sodbo je hotel Jezus od nas pravično sodbo odverniti. Potem je mogel Jezus sam z veliko težo svoj križ vleči na Kalvarijo, mesto mertvaških glav; nosil je s tem vso težo naših grehov. Tam zunaj mesta Jeruzalemskiga je prestal svojo smert, perbit na križ, zasramovan in preklinjan, v silni bolečini in žeji; malo prijatlov mu je ostalo zvestih, matinjegova in en učence, Janez, sta stala pod križem. — Ko je dopolnil vse, je nagnil glavo, in dušo iz sebe dal. Bilo je po Judovskim številu ob deveti uri popoldne, v petik 25. dan Sušca, ravno tisti dan tedej, ko je 34 let popred po oznanilu angelovim, z nebes na zemljo prišel, meso nase vzel. Cela natura je stermela o ti zgodbi, solnce je otemnelo v sredi beliga dne, zemlja se je tresla, skale so pokale, smert je dala svoje mertve nazaj, in zagrinjalo tempeljna se je raztergalo od verha do tal. Staro je namreč minulo, novo se je začelo, nebo se je Adamovim otrokam spet odperlo. Iz ust nevernikov je bilo slišati: „Zares, ta je bil Sin božji“. Po smerti mu je bila še stran z sulico prebodena, de bi iz nje, kakor kdaj Adamu Eva, se njemu nevesta, cerkev, stvarila; tekla je iz nje kri in voda, skrivnostne znamenja svetih zakramentov v človekovo prerodenje in posvečenje. Njegovo sveto telo sta djala Jožef Arimatejic in Nikodem, ki sta se tukej očitno Jezusova učenca pokazala, v nov iz skale izsekan grob; zavila sta ga bila v tančice, in z dišavami pomazala; sovražniki pa so grob zapečatili in z varhi obdali. Duša Jezusova pa je šla pred pekel, pravičnim dušam, ki so se že od sveta ločile bile, odrešenje oznanovat.

Smert Jezusova je zgodba veliko pomenljiva za cel človeški rod; v nji namreč je

nam dana sprava z Bogom, dano odpušenje greha, pripravljena gnada in zveličanje. Smert Jezusova pa je tudi polna pomena za posamskiga človeka, ker namreč vidi njega, ki je bil nar lepši izmed človeških otrok, njega, ki je bil ves nedolžin, izdaniga v smert, kakor v kazin ali štrafengo za naše grehe; mora vsak spoznati velikost teh grehov, spoznati tedej svojo nevrednost, in učiti se ponižnosti, popolne pokorsine in otroške ljubezni do Boga. Zatorej so aposteljni oznanovanje evangelija od smerti Jezusove začenjali. Sveti križ, les, na katerim je Jezus smert za človeški rod storil, je torej tudi v vedin spomin te skrivnosti še ohranjen, en del v Jeruzalemu, en del v Rimu, in v malih svetinjah po vsim svetu. Sveto mesto Jezusove smerti, Kalvarska gora v Jeruzalemu, je z veličastnim tempeljnam pokrito, in častiti grob se znajde v sredi tistiga tempeljna še neoskrunjen.

24. Jezusovo vstajenje in vnebohod njegov.

Kakor je Jezus s svojo smertjo našo smert končal, tako je hotel s svojim vstajenjem naše življenje začeti; tretji dan je častitljivo zopet iz groba vstal, kakor premagavec smerti, kakor premagavec pekla, ki ni bil v stanu duše v svojim breznu obderžati. Vstati so Jezusa vidili varhi per grobu, in so to oznanili sovražnikom njegovim; živiga so vidili Gospoda Mati njegova, žené, aposteljni in učenci; večkrat in na raznih krajih; tudi neverni Tomaž ga je spoznal, ter rekel: „Moj Gospod in moj Bog!“

Po vstajenji Jezusovim je bilo delo našiga odrešenja prav za prav še le dopolujeno, v njem je naša vera svoj verh dosegla; zatorej apostelj terdi: „Ako Kristus ni vstal, je nečimerna naša pridiga, in prazna tudi vaša vera“. In ravno to vstajenje je bilo, ktero je aposteljne s toliko serčnostjo napolnilo, in ktero tudi našo vero in naše upanje nar močnejši podpira.

Še štirideset dni se je Jezus v sredi svojih aposteljnov mudil, še veliko znamenj v pričó njih delal, in jim poslednje nauke v izpeljevanje in dopolnjenje svojiga dela, v zidanje svoje cerkve dajal, ko jim je govoril od božjiga kraljestva. V tem času je zlasti od zakramentov kersta in pokore kakor tudi od drugih še potrebne zapovedi dal, per Galilejskim morji je Petru svoje ovce in jagnjeta zročil, učence sploh je poterdoval, jim delanje čudežev obetal, posebno pa obljubo od prihoda s Duha oznanoval.

Konec teh dni je Jezus enajstere še enkrat krog sebe zbral, in jih je peljal prot Betanii. Potem ko je z njimi jedel, jim je še enkrat poterdil: „Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite po vsim svetu, in oznanujte evangeli vsi

stvari, in kersujte jih v imenu Očeta in Sina in s. Duha“. Še jim priporočil, od Jeruzalema ne iti pred, dokler ne prejmejo moči od zgorej, namreč s. Duha. Med tem je prišel z njimi na oljsko goro; tukej je iztegnil svoje roke čez nje, in jih blagoslovil. Zdaj se je vzdignil v pričo njih od zemlje, svitel oblak ga je vzelspred oči učencov; in spremljen od rešenih pravičnih duš in sprejet od nebeških duhov je prejel svoje kraljestvo v posestvo, in zdaj sedi na desnici božji in deli krone vsim, kateri vanj verujejo. Učenci pa so se bili vernili v Jeruzalem, in so čakali tamkej obljubljeniga s. Duha. Tako je Jezus dokončal od očeta izročeno delo; kar je on začel, je imelo dalje po s. Duhu v njegovih aposteljnih in njih nastopnikih naprej peljano biti, de bi cerkev njegova obstala do konca sveta.

(Dalje sledi.)

Sedajnji obšir katoliške cerkve.

Spisal Valentin Sezun.

(Dalje.)

XIII. Avstriansko cesarstvo.

9. Galicia (kraljestvo.)

B) V 12 izhodnih (rutenskih) kresijah:

a) Levov (Lemberg) v sredi Galicije in njeno poglavitno mesto per vodici Peltev ima zdaj do 60.000 prebivavcov, med kterimi je 35.570 katolčanov latinskiga in gerskiga reda, 430 Protestantov in 24.000 Judov. Kakor smo že zgorej vidili imajo v Levovu 3 katoliški nadškofje, to je latinskiga, gerskiga in armenskiga reda svoj sedež. Tudi čast. gosp. Janez Gutkoroski, Podlaški škof na rusovskim Poljskim stanuje v Levovu, zakaj on se je bil zameril rusovski vladi, ker se je branil hišo, ki jo je za bolehne duhovne imel (Deficienhaus) vladi v kasarno prepustiti, in je mogel tako od svoje čede proč v ptuje se podati. Katoliških fará je v Levovu 9, cerkvá 23, prav lepe ste nadškofiska in patrov Dominikanov cerkev. V cerkvi nekdanjih Jezuitov imajo zdaj študentje in vojaki božjo službo; jezuitarski klošter je zdaj v mnoge c. k. kanclije obrnjen. Luterani imajo v Levovu svoj tempel, njih superintendent, ki tukaj prebiva, je postavljen čez vse 21 luterske in 2 kalvinska pastorja, ki so po Galiciji nastavljeni. Judje imajo tu 2 shodnic in velikiga rabinarja. Kloštrov je v Levovu 9, namreč za minihe latinskiga reda 4, za nune 3, za gersko-katoliške minihe 1 in 1 za armenske nune. — Poslednje pretečene leta so bili tudi Jezuiti zopet v Levov vpeljani zlasti zavoljo izredvanja (Erziehung) in učenja študentov, v svobode polnim letu 1848 se ve, so mogli oni se raziti, in so šli več del v severno Ameriko, nekaj

jih je tudi na Francozkim ostalo *). Od l. 1784 je v Levovu slavno in v l. 1817 zopet ponovljeno vseučeliše, kjer 40 profesorjev uči. Zamerljivosti vredna je tu naprava in knjižnica (Bibliotek) z več ko 45.000 bukev, ki jo je v l. 1816 grof Jožef Maksimilian Osolinski Levovsktmu vseučelišu dal. Ta verli mož, rojen okoli l. 1748, je bil v Varšavi per Jezuitih izrejen, in slavni Poljski zgodovinar Stanislav Naruszevič mu je bil posebno ljubezen do zgodovin Poljskiga naroda dal, kateri je on noter do svoje smerti l. 1826 zvest ostal. Ne zadovoljen občinimu pridu Poljakov toliko dražih bukev dati, je Osolinski Levovskimu vseučelišu dalej tudi svojo drago nabero slovanskih starovin (Alterthümer) prepustil in za pohištvo, kjer so te reči razstavljene, veliko denarjev berž iz svojiga plačal, in dalej tudi iz svojih galiških grasin vsakolen dohodik 7000 gl. namenil. Kupčija v Levovu je velika, tode ona je skorej vsa v oblasti Judov: od 508 štacun, ki so bile tu v l. 1823, so jih imeli kristjani le 85, Judje pa 508. — V Levovski kresii je b) vas Einsiedel, kjer samo nemški Prekerševavci (Menoniten) stanujejo. Ti krivoverci (okoli 150) so zopet med saboj razdvojeni, eni si pusté brado rasti in ne terpijo nobeniga gumba (knofa) na svoji obleki, za to jim tudi „zapenklarji“ (Haftler) pravijo; drugi ne najdejo v gumbih nič hudiga in jih nosijo (Knöpfler).

c) Przemisl staro mesto per vodi San ima cerkve gotiške podobe in je sedež 2 škofov za latinsko- in gersko-katolčane namreč. Ljudi je v tim mestu do 4000, ali tih je komaj 1530 kristjanov, čez 2470 je pa Judov. d) Drohobič v Samborski kresii ima skorej nar lepši gotiško cerkev v Galiciji, kristjanov je tu le 470, Judov pa čez 2650. e) Tarnopol per vodi Seređ ima do 9400 ljudi, kterih je čez 4500 Judov. V tim mestu so imeli do l. 1848 Jezuiti svoj klošter, modroslovske in latinske šole. Ko je bil namreč 21. Maloserpana 1773 papež Klemen XIV. (Ganganelli) Jezuite vzdignil, tako rusovska cesarica Katarina II., ktera je bila ravno eno leto poprej (1772) gorenji del Lituanije (tudi Belo-Rusia imenovana) od Poljskiga kraljestva sebi vzela, Jezuitam, ki so tu v mestih Mohilev in Polock kolegija (kloštre) imeli, ni pustila se raziti. Papež Pij VI. vedno nadlegvan od španske vlade, ki je bila tistikrat v rokah Volterroviga spoštovavca Aranda, je scer po svojim nunciu Archetti Katarino II. v Petrogradu nagovarjal, de bi Jezuiti tudi v njeni deržavi se razšli; ali ta je odgovorila, de nima Jezuitov z čim drugim v

*) Tudi en Krajne, gosp. Stare, ki je bil pred 5 leti še v Ljubljani v solah in bistre glave, je bil v Levovu per Jezuitih. Zdaj je on v Dole na Francozkim v Jezuitiški hiši.

katoliških šolah namestiti — in tako so bili oni na Rusovskim ostali. Cesar Pavl I. je bil jim v Petrogradu cerkev dal, papež Pij VII. je bil z oznanilam (Breve) od l. 1801 jim po Rusovskim se vseljevati dovolil, nekatere ukazila Klemena XIV. že tistikrat, vse in popolnoma pa 7. Velikoserpana 1814 z pastirskim oglasam (Bulle) z perčetakam: „Sollicitudo omnium ecclesiarum“ overgel. Ali ker je bilo več plemenitih Rusovskih študentov, ki so bili per Jezuitih v šoli, od odcepljeno-gerške h katolški veri se spreobrnili, je to peklo staroverske pope in sosebno kneza Gallicina, tačasniga ministra za verstvo (Cultminister). Zatorej je bil cesar Aleksander I. z ukazam od l. Sušca 1813 in 20. Grudna 1815 Jezuitam prvo iz Petrograda in Moskave iti zapovedal; ko je bil pa še clo mladi knez Gallicin, ministroviga brata sin, katolčan postal, in ko Jezuiti niso hotli perstopiti k ravno tistikrat na Rusovskim vpeljanim svetopismenskim družbam (Bibelgesellschaften*), tako so bili oni z ukazam od 6. Malitavna 1820 iz vse Rusovske in Poljske deržave ven pahnjeni. Cesar Franc I. se jih je bil usmilil in jim l. 1821 v Tarnopolu živeti dopustil, od koder so jih zopet prekucije l. 1848 pregnale. V tim letu namreč so po Avstrianskim Rongeani, Česki bratje (Husiti), Judje in krivo- in neverniki vsake baže svobode se razveselili, ali katolčani —!

f) V Zločovski kresii blizo Rusovske meje per vodici Sulka-Vielka je grof Potockovo mesto Brodi. Tukaj je velika kupčija z volno, voskam šetinami, žimo, kožami, medam itd., ki pride iz Rusovskiga, in z železam, vinam itd., ki gre na Rusovsko. Z to kupčijo se je pečalo pred 16 letmi 40 velikih in 200 manjših tergovskih hiš samih Judov; zakaj kristjanov je v tim mestu le 3—4000, ki imajo 1 katolško in 2 rusovske cerkvi; — Judov pa je v Brodi čez 22.000. — g) Terg Olesko z 1300 ljudi ima star grad na stermi skali V tim gradu je bil v l. 1629 slavni kralj Poljakov Janez III. Sobieski rojen.

C) V Bukovini:

a) Černiovec (Czernovitz) per vodi Prut šteje čez 6500 ljudi, med njimi je 1200 Judov, drugi so več del Staroverci, ki imajo tu svojiga škofa. b) Sučava nekdej poglavitno Moldavsko mesto z 4900 ljudi, kterih je 1100 katolčanov, ki imajo lastno faro, 3000 Starovercov z več cerkvami in blizo 800 Judov. Blizo Sučave je vas c) Lipoveni, kjer zgorej imenovani rusovski Razkolniki, Lipovani ali Filiponi prebivajo. Oni so peršli sem v l. 1785; cesar Jožef II. je bil jim dovolil po svoji veri živeti. Oni so med Staroverci to, kar

*) Te družbe izhajoče na Angleškim l. 1804 niso od kat. cerkve bile nikoli poterjene.

Hernhutarji in česki bratje med Protestanti, nimajo nič duhovnov, ampak samo eniga učitelja ali daskala. —

(Dalje sledi.)

Posvečuj tudi svete čase.

Tem se gotovo smejo prišteti trije zadnji dnevi Velikiga tedna, v kterih nas mati katolška cerkev opomni terpljenja in smerti našiga Zveličarja Jezusa Kristusa, ter nam ga premišljevati veleva.

Bilo je v Veliko nedeljo tekočiga leta o sončnim vshodu. Iz vsih vasi ljudje proti R****ški fari vrejo k zorni službi božji. Že bolj pri zadnjih iz N****ske vasi sim jez bil — tako je neki mož pripovedoval; ko iz vasi pridem, vidim trumo ljudi na cesti zraven G****če vasi stati in vsakiga, ki je pred menoj bil, se tamkej vstaviti, nekaj ogledovaje. Ker nobeniga od ondod dalje proti R****ci iti ne vidim, si mislim, mora že kaj posebniga biti; bolj jo tedej potisnem, ter hitreji in širji korake delam. Ko kakošnih 100 korakov storim, se mi zazdeva slišati kričanje in vpitje. De bi vender danes kakiga pretepa ne bilo, mislim sam pri sebi. Še hitreji pete vzdigujem. Kolikanj bliže pridem, tolikanj bolj se sliši; nekoliko semtertje postojim in ta krik za ženski jok spoznam. Še hitreji torej noge odmikam. Kmalu zagledam konja stati poleg ceste in te le besedice razločim zmed družiga govorjenja: Merzel — terd — mertev mertev! Kdo? poprašam. (Blizo, de bi vidil bil kdo? nisim mogel priti; vsa truma namreč, ki je pred menoj šla k službi božji, je ostermelo okoli stala.)

„Miklav J**** mi zadoni od vsih plati“. Ko vender nekoliko ljudi v R****co odide in se prostor naredi, vidim imenovaniga J**** pod vozam, ki se je nanj zvernil bil, ter ga zadušil in mu skorej vso glavo zdrobil.“

Moža, ki mi je to pripovedoval, poprašam, kdo je ta J**** bil, kakošno njegovo življenje? in kako se je ta nesreča pripetiti zamogla na lepi komiza ravni cesti, ki od G****ce do N****ške vasi pelje?

Na zadnje vprašanje jim ne morem odgovoriti, ker nobeniga zraven ni bilo, de bi bil vidil; morebiti se je zvernil nad kupe peska, ki so jih G****vanje te dni na cesto napeljali, pa ne razravnali. Čudno je, naj se je zgodilo kakorkoli se je hotlo, de se je ravno tukaj pripetilo.

Na prvo vprašanje pa že morem odgovor dati. Imé mu je bilo J****, doma pa iz naše vasi: šel je iz S****šiče, kamur je bil nekaj loncov na prodaj peljal; po potu — tako pravijo — se je pri več smrekah ustavil ter ga nekteri kozarec polukal. Kaj taciga je že moglo biti — en kos pijančika je že tako bil — ker je bil pozabil nekaj kož

oddati, ki jih je v S****sici prejel, de bi jih v R****nici oddal, akoravno je tudi tukej v kozarec gledal. Pod R****nico se pri eni smrečici oglasi, komej četertinko ure od doma, ter ga še nemalo vseka in se še le po enajstih, morebiti tudi o polnoči med saboto in nedeljo, od ondot poda. Morebiti je hotel štiridesetdanskemu postu tako slovesno konec storiti. Komaj pet minut in — zadnja ura je odbila se zvernivšimu na lepi ravni cesti.

Zdaj si pa že sam vem na svoje drugo vprašanje odgovoriti. Rekli ste, prijatelj, de se je to pripetilo — ni se ne, Bog je tako hotel, de je s tem postavil svarivni izgled: 1. pijancam ter pokazati resnico stariga pregovora: pijanec se takrat spreoberne — kadar se v jamo zverne, in 2. tistim, ki se ne zmenijo ne za nedelje in praznike, ne za druge svete čase. Glejte! pa tudi to je pomenljivo, de je ta nesrečni ravno lončar bil; zakaj ravno lončar se vidi ob nedeljah in praznikih, kadarkolj se hoče, na cesti, ali údom iti ali od doma priti.

Poznam navado, de si bolj odročni kmetje ob nedeljah in praznikih, ki k fari pridejo, lonc in skled nakupijo; zoper to navado nič ne rečem, akoravno bi boljše bilo, ko bi je ne bilo — ali prodajavcam ni ravno treba v nedeljo zdomu iti, saj se tudi v saboto tje lahko pride, kjer se prodajati hoče. — De bi si pač vsi, ki so od tega rokodelstva ta žalostni izgled v posvarjenje vzeli, tode ne samo ti, temuč tudi vsi neposvečevavci nedelj, praznikov in tudi svetih časov. — Gospod skaži usmiljenje mertvimu in odpri oči in serce živim pijancam in neposvečevavcam tudi svetih časov.

S u š k i.

Razgled po keršanskim svetu.

Od več pregnanih škofov katolske cerkve je bilo že v teh listih povedano. Pozabiti ni tukej, de k tem pridejo še nekteri, ki jih je Rusovska vlada z sedežev pahnila, in ako niso drugam ubežali, v ledeno Sibirijo poslala. Od teh škofov eden, namreč poprejšnji Krakovski škof iz Poljskiga živi v Opavi na Šlezkim; že od l. 1835 je od svojiga stola odgnan, ker se je za prave katolske zakone in šole poganjal. — Ruska vlada jih je veliko za staroverstvo s tem vjela, de je v zadnji dragini kmetam posojila delila s tem obetanjem, ako se k rusovski cerkvi obernejo. Zdaj se tiste posojila tirjajo nazaj, ako kdo ne prestopi k staroverstvu, in posebno luteranskih Letov in Estov se je dalo vjeti v mreže zvitih ruskih popov.

Na Ogerskim je bil na velki petek letas Scezenski fajmošter Janez Mericay na povelje puntarskiga vojvoda Damjaniča ustreljen berž ko ne zato, ker je bil on svojimu cesarju in kralju zvest ostal. Premoženje ustreljeniga so puntarji berž pobrali. Tudi fajmoštram v Koki in v Sagu se je tako zgodilo! Tako pové cerkveni list „Religio es novelles“ iz Pešta od 13. Malotravna t. l. Bog pomagaj!

Zbor škofov na Dunaji. Do konca pretečeniga tedna se je na Dunaji 5 nadškofov, med njimi en kardinal, 24 škofov in 5 škofskih namestnikov ali poslancev zbralo. 30. dan Malotravna so se v praznični procesji v stolno cerkev s. Štefana

podali, sv. Duhá na pomoč poklicat. Med mašo so vsi iz rok Dunajskiga nadškofa s. obhajilo prejeli. Potlej so se začele posvetovavne seje; snidejo se vsak dan dvakrat, od devetih do dveh popoldne in od šestih do osmih zvečer. Nobeniga cesarskiga komisarja ni v zbiralih pričujočiga; posebno so se Ljubljanski škof z veliko castitostjo in vrednostjo za to ponesli, de se pogovori brez pričnosti kakiga deželskiga komisarja imajo.

Iz Gradca. Novi Sekovski viši pastir, gospod knezoškof Jožef žlahtni Ravšer so v Saboto 21. Malotravna iz Solnigagrada čez Dunaj po železnici v Gradec prišli. V kolodvoru so jih oddelki mestnjanskih in stražnih konjikov in mestni spredniki sprejeli, in med glasam zvonov do škofskiga dvora spremili, kjer jih je duhovšina dočakovala. V nedeljo 22. Malotravna so bili častito v škofijsko cerkev vpeljani.

Kolera je že dva častita katolska škofa v kratkim vzela, gospoda Krolej, nadškofa v Armagu na Irskim, in g. Fejè (Fayet) Orleanskiga škofa na Francozkim.

Hudi Košut je na Ogerskim tri častite fajmoštre dal ustreliti, ker so cesarju zvesti ostali.

Darila za papeža Pija IX.

Od poprej . . . 148 gld. 12 kr.

Gospod Franc Vohinc, kaplan v Šent-			
Vidu p. Žiljeh	2	„	—
— Blaž Artel, kaplan v Sorci	5	„	—
— J. F., duhoven	5	„	—
— F. K., duhoven	5	„	—
— M. M., duhoven	2	„	—
— Janez Brencè, kaplan na Bistrici v Bohinji	5	„	—
— Anton Kozlevčar, duhoven	3	„	—
— Anton Globočnik, adjunkt na gimnaziji	3	„	—
— Viršekov Janez, učenc govorništva Vahtarjeva Mina, Požencanka	1	„	—
En gosp. kaplan 2 cekina: „Boljši ne bo nikjer hranjeno“	10	„	—
Gospod Jožef Lomberger, kaplan v Ternovim v Ljubljani	3	„	—
— M. E., duhoven	5	„	—
Maria Mihevc	2	„	—
M. J. v Ljubljani	2	„	—
J. T. v službi v Ljubljani	—	„	20
Nekaj farmanov iz Komenda	5	„	—
Dve dekli	1	„	—
Gospod Jožef Kraškovic, kaplan v Krajski gori	2	„	30
— Anton Pintar, kaplan v Bohinji v Srednji vasi	1	„	—
— Gregor Rihar, zakristan	5	„	—
Jera Rihar	2	„	—
Gospod Matija Brolih, fajmošter v Češenci	3	„	—
— Luka Dolinar, fajmošter v Tuhinji	1	„	—
— Luka Dolenc, kaplan v Tuhinji	1	„	—
— Tomaž Ruttar, fajmošter per s. Lucii bliz Gorice	5	„	—

Skupej 229 gld. 2 kr.